

Kuritse järve hoiuala kaitsekorralduskava 2016-2025

Keskkonnaamet 2015

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS	4
1.1. Ala iseloomustus	4
1.2. Maakasutus	5
1.3. Huvigrupid	5
1.4. Kaitsekord	7
1.5. Uuritus	8
1.5.1. Läbiviidud inventuurid ja uuringud	8
1.5.2. Riiklik seire	9
1.5.3. Inventuuride ja uuringute vajadus	9
2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID	10
2.1. Kooslused – elupaigatüüp looduslikult rohkeitoitelised järved (3150)	10
3. HOIUALA VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE JA KÜLASTUSKORRALDUS	13
4. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE	14
4.1. Tegevuste kirjeldus	14
4.1.1. Kaitsekorralduse tulemuslikkuse seire	14
4.1.2. Kuritse järve hoiuala järve-elupaigatüübi inventuur	14
4.1.3. Tähise hooldamine	14
4.1.4. Kaitsekorralduskava uuendamine	14
4.1.5. Kaitse-eesmärgi muutmine	15
4.2. Eelarve	15
5. KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE	17
KASUTATUD ALLIKAD	18
LISAD	20
LISA 1. Väljavõte looduskaitseseadusest	20
LISA 2. Väärtuste koondtabel	22
LISA 3. Ettepanek elupaigaandmestiku muutmiseks Natura 2000 standardandmebaasis	23
LISA 4. Väljavõte kaitsekorralduskava koostamise eeltööst (Ott, 2013)	24
LISA 5. Fotod	30
LISA 6. Avalikustamise materjalid	31

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 25 on kaitsekorralduskava kaitstavate loodusobjektide alapõhise kaitse korraldamise aluseks.

Kaitsekorralduskava kinnitab Keskkonnaameti peadirektor. Teave kaitsekorralduskava kinnitamise kohta avalikustatakse Keskkonnaameti kodulehel.

Kuritse järve hoiuala kaitsekorralduskava eesmärk on:

- anda lühike ülevaade kaitstavast alast, selle kaitsekorrast, kaitse-eesmärkidest, rahvusvahelisest staatusest, maakasutusest, huvigruppidest ning alal läbiviidavast riiklikust seirest;
- analüüsida ala eesmärke ja anda hinnang iga põhiväärtuseks oleva liigi, elupaiga vm väärtuse seisundile;
- arvestades alale seatud eesmärke, määrata mõõdetavad kaitse-eesmärgid ja kaitsekorralduse oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks ning 30 aasta perspektiivis;
- anda ülevaade peamistest väärtusi mõjutavatest teguritest, kirjeldada kaitseks vajalikke meetmeid koos oodatavate tulemustega;
- määrata põhiväärtuste säilimisele, taastamisele ja tutvustamisele suunatud kaitsekorralduslike tegevuste elluviimise plaan koos tööde mahu, koha ja ulatuse kirjelduse ning orienteeruva maksumusega;
- luua alusdokument hoiuala kaitsekorralduslike tööde elluviimiseks ja rahastamiseks.

Kaitsekorralduskava koostamisel viidi läbi avalikkusele suunatud kaasamiskoosolek, millele eelnes kava eelnõu avaldamine Keskkonnaameti veebilehel (lisa 6).

Kava koostamist koordineeris Keskkonnaameti Põlva-Valga-Võru regiooni kaitse planeerimise spetsialist Tiina Troškin. Kava koostas OÜ Looduslik valik ekspert Margo Hurt (tel: 53736731, e-posti aadress: hurdamargo@gmail.com). Lepingujärgne teenuse osutamise eest vastutav isik oli Mati Kose (tel: 5236926, e-posti aadress: mati.kose@gmail.com).

KAITSEKORRALDUSKAVA ON VALMINUD „RIIKLIKU STRUKTUURIVAHENDITE KASUTAMISE STRATEEGIA 2007–2013“ JA SELLEST TULENEVA „ELUKESKKONNA ARENDAMISE RAKENDUSKAVA“ PRIORITEETSE SUUNA „SÄÄSTVA KESKKONNAKASUTUSE INFRASTRUKTUURIDE JA TUGISÜSTEEMIDE ARENDAMINE“ MEETME „KAITSEKORRALDUSKAVADE JA LIIKIDE TEGEVUSKAVADE KOOSTAMINE LOODUSE MITMEKESISUSE SÄILITAMISEKS“ PROGRAMMI ALUSEL EUROOPA REGIONAALARENGU FONDI VAHENDITEST.

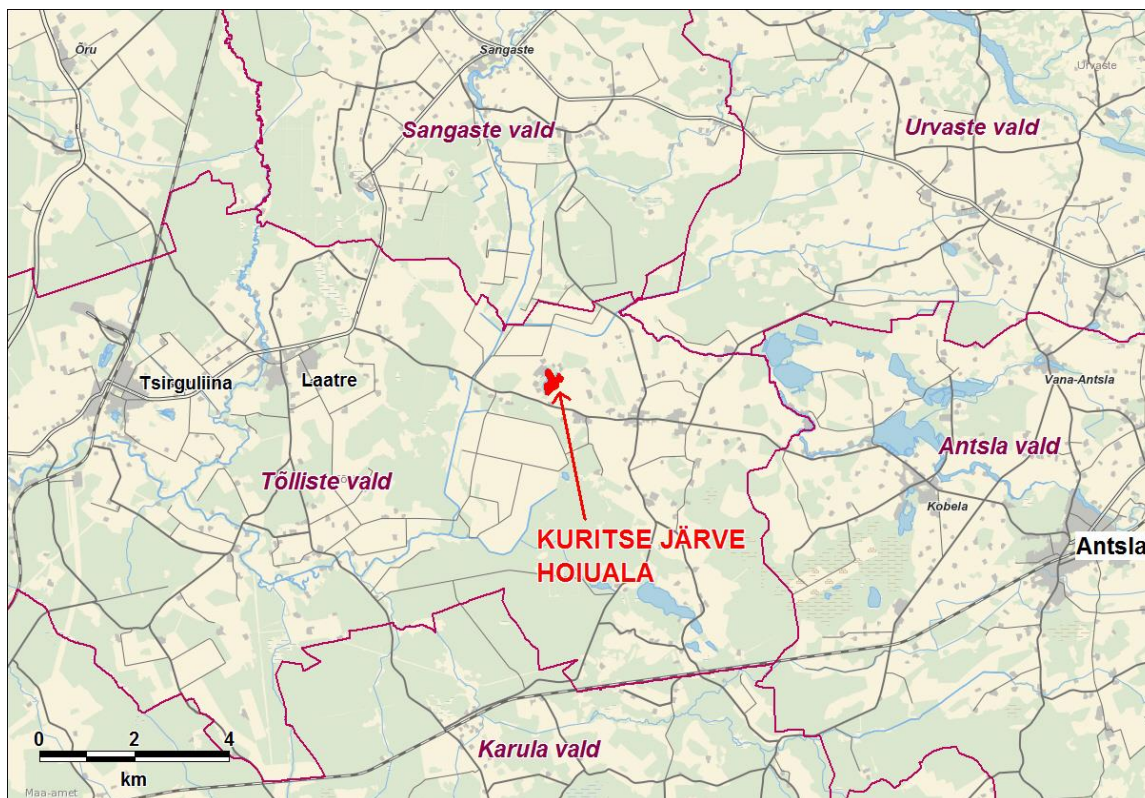
1. SISSEJUHATUS

1.1. ALA ISELOOMUSTUS

Euroopa haruldaste või ohustatud lindude, loomade ja taimede ning nende elupaikade ja kasvukohtade kaitseks on loodud üle-euroopaline kaitstavate alade võrgustik – Natura 2000. Väljaspool kaitsealasid (rahvuspark, looduskaitseala, maastikukaitseala) paiknevate Natura 2000 võrgustiku alade kaitseks on moodustatud hoiualad ja püsielupaigad.

Euroopa Komisjonile esitatud Natura 2000 võrgustiku nimekirja kuuluva Kuritse järve loodusala (keskkonnaregistri kood RAH0000248) kaitseks on looduskaitsealad alusel moodustatud Kuritse järve hoiuala (keskkonnaregistri kood KLO2000099). Vastavalt Vabariigi Valitsuse 15.12.2005 määrusele nr 311 „Hoiualade kaitse alla võtmine Valga maakonnas“ on Kuritse järve hoiuala kaitse-eesmärgiks Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ (loodusdirektiivi) I lisas nimetatud elupaigatüüpi – vähe- kuni keskoiteliste kalgiveeliste järvede (3140) kaitse. Eesti Maaülikooli limnoloogiakeskuse hinnangul (Ott, 2013) kuulub Kuritse järv hoopis elupaigatüüpi looduslikult rohkeoitelised järved (3150), millest on ka kaitsekorralduskava koostamisel lähtutud.

Kuritse järve hoiuala paikneb Valgamaal Tõlliste vallas Tagula külas (joonis 1). Kuritse järve hoiualaks on Antsla-Sangaste järvederühma kuuluv Kuritse järv (keskkonnaregistri kood VEE2121800), aga mitte selle kaldad.

Joonis 1. Kuritse järve hoiuala paiknemine, ala märgitud punasega (aluskaart: Eesti Baaskaart, Maa-ameti WMS-rakendus, 2013).

Eesti Looduse Infosüsteemi (EELIS, 2013) andmetel on Kuritse järve ja ühtlasi ka Kuritse järve hoiuala pindala 12,1 ha. Järve pikkus on 550 m, laius 535 m ja kaldajoone pikkus 1714 m, Suurim ja keskmine sügavus on vastavalt 9,9 ja 5,7 m. Järve valgala pindala on 0,56 km². Kuritse järve veevahetus on väga nõrk, väljavool on järve lõunaotsast kraavide kaudu Väikesesse Emajökke. Järve kaldad on peamiselt kõvad.

Valgalapõhiselt asub Kuritse järv Ida-Eesti vesikonnas ja Võrtsjärve alamvesikonnas. Ida-Eesti vesikonna veemajanduskava (2010) käsitluses on alla 50 ha suurused järved (sh Kuritse järv) väikesed veekogud, mis üldjuhul ei ole määratud pinnaveekogumiks. Väikesed veekogud on hõlmatud veemajanduskavas toodud eesmärkide saavutamiseks valgalapõhiselt.

Veepoliitika Raamdirektiivi järgi kuulub Kuritse järv keskmise karedusega kihistunud järvede (3. tüüp) hulka.

Kaitsealustest taimeliikidest esinevad Kuritse järves väike vesiroos (*Nymphaea candida*) ja valge vesiroos (*Nymphaea alba*). Eesti järvedes (tõenäoliselt ka Kuritse järves) on tavapärase kahepaiksete esinemine, kes on kõik Eestis kaitse all. Järv on tõenäoliselt elupaigaks koprale (*Castor fiber*), kes kuulub loodusdirektiivi V lisas loetletud liikide hulka.

Kuritse järve puhke-eesmärgil kasutamiseks avalikud rajatised puuduvad. Kuritse järvele ligipääs on läbi erakinnistute ning seal tuleb arvestada maaomanike õigustega. Järvel on mõningane harrastuskalanduslik tähtsus.

1.2. MAAKASUTUS

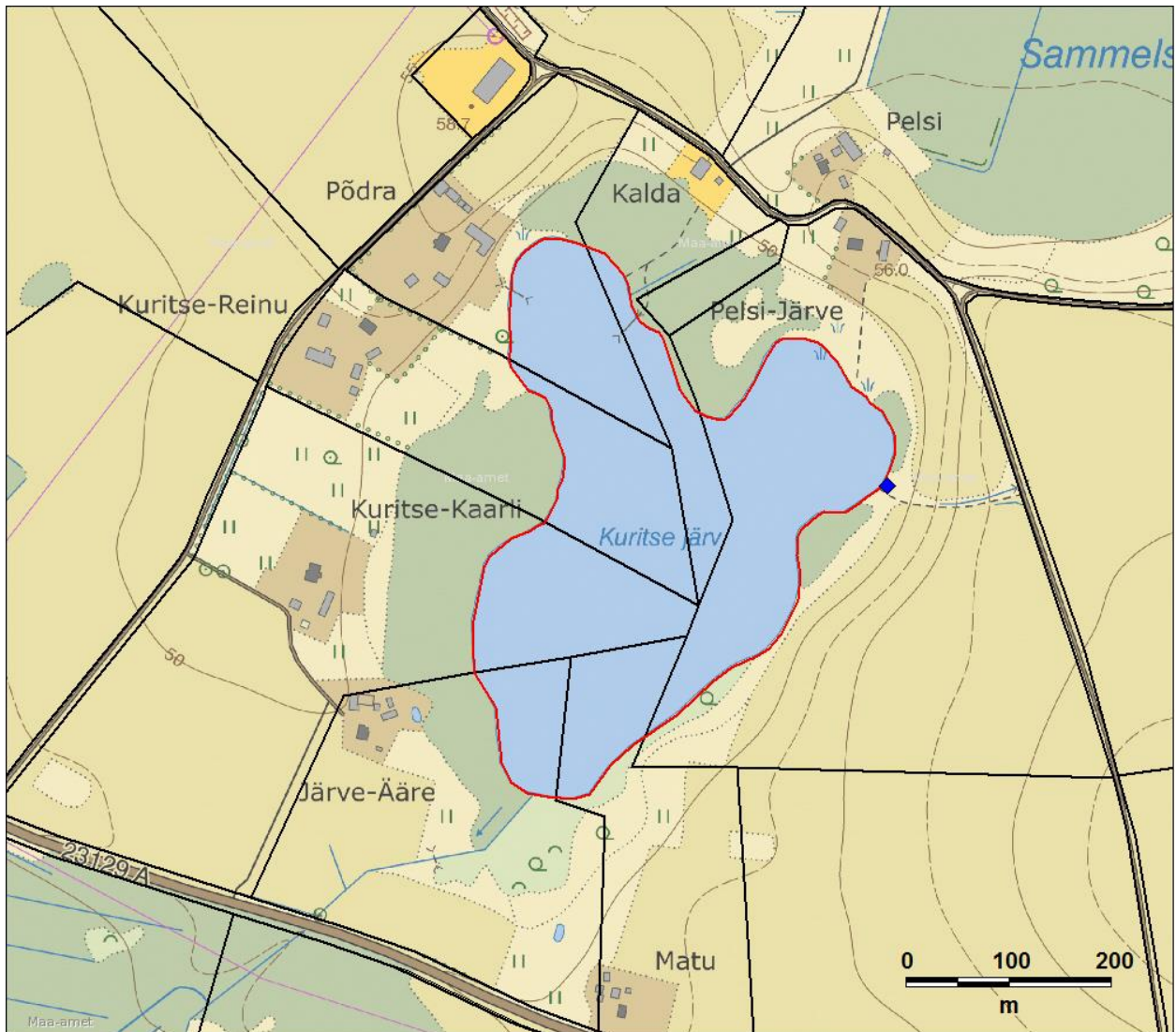
EELIS-e (2013) andmetel on kogu Kuritse järve hoiuala eraomandis ning jaguneb seitsme maaüksuse vahel (joonis 2).

Kaldaalad, mis samuti eraomandis, on valdavalt kaetud põllumajandusmaadega, kuid osa järvest on ääristatud puisturibaga (kaanefotol vaade järvele idast). Kõikidel maaüksustel, mis järve (hoiuala) lõikavad, on hoonestusalad.

1.3. HUVIGRUPID

- **Keskkonnaamet** – hoiuala valitseja. Keskkonnaameti eesmärk on tagada ala kaitse-eesmärgiks olevate väärtuste soodne seisund.
- **RMK** – praktiliste looduskaitsetööde teostamine riigimaadel.
- **Keskkonnainspeksioon** – keskkonnajärelevalve planeerija ja teostaja.

- **Töliste Vallavalitsus** – huvitatud järve ja loodusväärtuste heast seisundist, et säiliks väärtuslik elukeskkond.
- **Kalastajad** – huvitatud järvele ligipääsemise võimalustest ning kalavaru heast seisundist.
- **Loodushuvilised, puhkajad** – huvitatud järvele ligipääsemisest, puhkekohtade olemasolust.
- **Hoiualaga piirnevate maade omanikud** – huvitatud järve heast seisundist.

Joonis 2. Kuritse järve hoiuala (piir punasega) jagunemine eraomandis olevate maaüksuste (piirid mustaga) vahel. Sinise ruuduga on märgitud hoiuala tähise asukoht (*aluskaart: Eesti Põhikaart, Maa-ameti WMS-rakendus, 2013*).

1.4. KAITSEKORD

Hoiuala kaitsekord tuleneb Eesti Vabariigis kehtivast seadusandlusest, eeskätt looduskaitseseadusest. Erinevalt kaitsealadest ei ole hoiuala kaitsekord täpsustatud kaitseeeskirjaga. Kuritse järve hoiuala on kaitse alla võetud Vabariigi Valitsuse 15.12.2005 määrusega nr 311 „Hoiualade kaitse alla võtmine Valga maakonnas”. Looduskaitseseaduse § 4 lg 3 järgi on hoiuala elupaikade ja kasvukohtade kaitseks määratud ala, mille säilimise tagamiseks hinnatakse kavandatavate tegevuste mõju ja keelatakse ala soodsat seisundit kahjustavad tegevused.

Looduskaitseseaduse § 14 lg 1 näeb ette kaitstavate loodusobjektide (sh hoiualade) kohta kehtivad üldised arendustegevuse kitsendused (lisa 1). Konkreetselt hoiualal kehtivad piirangud toob välja sama seaduse 5. peatükk „Hoiualad“ (§-d 32 ja 33). Ka siin on sätete eesmärgiks peamiselt arendustegevuse võimaliku negatiivse mõju ärahoidmine. Põhilised piirangud on seotud maakorraldustoimingute, planeeringute, ehitustegevuse, metsamajanduse jm majandustegevusega. Looduses liikujale hoiuala staatus täiendavaid piiranguid ei sea.

Kuritse järve hoiuala territooriumiks on järve veela, mitte kaldad. Järve kallastel kehtivad üldised looduskaitseseaduse 6. peatüki „Rand ja kallas“ (§-d 34-42) üldised piirangud. Ranna või kalda kaitse eesmärk on rannal või kaldal asuvate looduskoosluste säilitamine, inimtegevusest lähtuva kahjuliku mõju piiramine, ranna või kalda eripära arvestava asustuse suunamine ning seal vaba liikumise ja juurdepääsu tagamine.

Kuritse järve kalda piiranguvööndi laius on 100 m. Ranna ja kalda piiranguvööndis asuvate metsade kaitse eesmärk on vee ja pinnase kaitsmine ja puhketingimuste säilitamine. Kalda piiranguvööndis ei tohi lageraielangi pindala olla suurem kui kaks hektarit, välja arvatud maaparandushoiutööde tegemisel maaparandussüsteemi eesvoolu veekaitsevööndis.

Kalda piiranguvööndis on keelatud mitmed veekogu seisundit mõjutada võivad arendustegevused. Samuti on kalda piiranguvööndis keelatud mootorsõidukiga sõitmine väljaspool selleks määratud teid ja radu ning maastikusõidukiga sõitmine, välja arvatud erandjuhtudel nagu kalapüügiõigusega isikul kalapüügiks vajaliku veesõiduki veekogusse viimiseks ning maatulundusmaal metsamajandus- ja põllumajandustöödeks.

Kuritse järve kalda ehituskeeluvööndi laius on 50 m, kuid metsamaal ulatub ehituskeeluvöönd kalda piiranguvööndi piirini (100 m). Ehituskeeluvööndis on uute hoonete ja rajatiste ehitamine keelatud, kuid siiski on nähtud ette ka mitmed erandid.

Veeseaduse § 29 alusel on Kuritse järve kaldaalal 10 m laiune veekaitsevöönd, kus on keelatud maavarade ja maa-ainese kaevandamine ning geoloogilise uuringu teostamine; puu- ja põõsarinde raie ilma Keskkonnaameti nõusolekuta; majandustegevus, välja arvatud veest väljauhutud taimestiku eemaldamine, heina niitmine ja roo lõikamine; väetise, keemilise taimekaitsevahendi ja reoveesette kasutamine ning sõnnikuhoidla või -auna paigaldamine.

Veeseaduse § 10 lg 2 p 2 järgi on Kuritse järve kallasraja laius 4 m, mida mööda peab saama veekogu ääres vabalt ja takistamatult liikuda. Kuritse järv kuulub avalikult kasutatavate veekogude nimekirja.

Veeseaduse § 8-s on loetletud tegevused, milleks peab olema vee-erikasutusluba. Muuhulgas on vee-erikasutusluba nõutav, kui võetakse vett pinnaveekogust, sealhulgas ka jää võtmisel enam kui 30 m³/ööpäevas; juhitakse heitvett või saasteaineid suublasse, sealhulgas põhjavette; toimub veekogu, mille veepeegli pindala on üks hektar või suurem, rajamine, likvideerimine, süvendamine või sellise veekogu põhja pinnase paigaldamine; veekogusse uputatakse tahkeid aineid; vee kasutamisel muudetakse vee füüsikalisi või keemilisi või veekogu bioloogilisi omadusi; veekogu korrashoiuks kasutatakse kemikaale.

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse kohaselt on kohustuslik keskkonnamõju hindamine, kui: 1) taotletakse tegevusluba või selle muutmist ja tegevusloa taotlemise või muutmise põhjuseks olev kavandatav tegevus toob eeldatavalt kaasa olulise keskkonnamõju; 2) kavandatakse tegevust, mis võib üksi või koostoimes teiste tegevustega eeldatavalt oluliselt mõjutada Natura 2000 võrgustiku ala. Seaduses on just Natura 2000 võrgustiku ala eeldatavalt mõjutava tegevuse korral pööratud suurt tähelepanu keskkonnamõju hindamise või keskkonnamõju strateegilise hindamise vajadusele.

Kuritse järvel kehtivad kalapüügil (sh vähipüügil) üldised kalapüügiseadusest ja kalapüügieeskirjast tulenevad nõuded. Eraomandis oleval veekogul on kalapüügiseaduse § 10 lg 2 p 3 ja § 11 lg 2 p 2 järgi kalapüük päikeseloojangust päikesetõusuni (nn öisel ajal) lubatud vaid kinnisasja omaniku loal.

Kalapüügiseaduse § 22-s lähtuvalt on kehtestatud „Kalade veekogudesse asustamise kord“, mille järgi tohib järvedesse kalu ja vähke asustada vaid Keskkonnaameti poolt antava asustamisloa alusel.

Mittelaevatavatel veekogudel, sh Kuritse järvel, kehtib veeseaduse § 18 lg 8 alusel kehtestatud keskkonnaministri „Veesõidukite hoidmise ja kasutamise nõuded“. Oluliseks piiranguks on sise põlemismootoriga varustatud veesõidukite kasutamise keeld, va järelevalvel, päästetöödel ja riigi poolt tellitud uuringute täitmisel (kehtib alla 100 ha suuruse pindalaga järvedel).

1.5. UURITUS

1.5.1. LÄBIVIIDUD INVENTUURID JA UURINGUD

Kuritse järve on kirjeldatud ning uurimisandmeid avaldatud teoses „Eesti NSV järved ja nende kaitse“ (Mäemets, 1977).

Kaitsekorralduskava koostamise eeltööna viis Eesti Maaülikooli põllumajandus- ja keskkonnainstituut läbi Põlva-, Valga- ja Võrumaa järvede, sh Kuritse järve, kompleksuuringu ja

andis kaitsekorralduslikud soovitused (Ott, 2013). Selles töös on enam keskendunud neile ökoloogilistele elementidele, mida kasutatakse Veepoliitika Raamdirektiivi nõuete kohases järve seisundi hinnangus – vee abiootilised omadused, fütoplankton, suurtaimed ja suurselgrootud. Esitatud on ettepanekud järvede kaitsekorralduseks. Kuritse järve osa aruandest on esitatud lisas 4.

Kuritse järve kalastiku kohta värskemad infot ei ole. Mäemetsa (1977) andmetel esinevad järves ahven (*Perca fluviatilis*), haug (*Esox lucius*), särg (*Rutilus rutilus*), koha (*Sander lucioperca*), nurg (*Blicca bjoerkna*), latikas (*Abramis brama*), koger (*Carassius carassius*), kiisk (*Gymnocephalus cernua*), linask (*Tinca tinca*), roosärg (*Scardinius erythrophthalmus*), mudamaim (*Leucaspis delineatus*) ja angerjas (*Anguilla anguilla*).

1.5.2. RIIKLIK SEIRE

Keskkonnaregistri andmetel puudub Kuritse järve hoiualal riikliku keskkonnaseire jaam.

1.5.3. INVENTUURIDE JA UURINGUTE VAJADUS

Kaitsekorraldusperioodi lõpus on tarvis hoiualal teha elupaigatüübi inventuur. Vajalik on kaitsekorralduse tulemuslikkuse seire, mida viiakse läbi hoiuala valitsemise raames. Võimalusel teostatakse Kuritse järve ökoloogilise seisundi seiret lähtuvalt EL Veepoliitika Raamdirektiivi nõuetest. Muud võimalikud Kuritse järvel tehtavad uuringud ja seired on soovituslikud, eeskätt need, mis käsitlevad kaitsealuseid ja/või Natura liike. Jõevähi uuringute kavandamisel tuleb (looduskaitsealisest aspektist lähtuvalt) eelistada Natura 2000 võrgustiku alasid.

2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID

2.1. KOOSLUSED – ELUPAIGATÜÜP LOODUSLIKULT ROHKETOITELISED JÄRVED (3150)

Eestis hõlmab see elupaigatüüp moreenmaastike nõgudes asuvaid keskmiselt kalgiveelisi rohketoitelisi järvi. Taimhõljum ehk fütoplankton on neis järvedes liigirikas, kuid mõõduka biomassiga. Veesiseses taimestikust valitsevad elodeiidid – põhja kinnituvad taimed, mille õisik ulatub veepinnale. Need on meie parimad kalajärved (Paal, 2007).

Elupaigatüübi tunnustaimedest (Paal, 2007) esinesid Kuritse järves 2012. a läik- ja ujuv penikeel (*Potamogeton lucens*, *P. natans*), valge vesiroos (*Nymphaea alba*), harilik pilliroog (*Phragmites australis*), järvkaisel (*Schoenoplectus lacustris*) ja konnaosi (*Equisetum fluviatile*) (Ott, 2013). Elupaigatüübi tunnusliikide hulka kuuluvatest selgrootutest loomadest (Paal, 2007) leiti 2012. a harilikku mudapäevikut (*Caenis horaria*) (Ott, 2013). Kaladest on elupaigatüübi tunnusliikideks (Paal, 2007) mitmed tavalised Eesti järvede kalad, kellest Mäemetsa (1997) andmetel esinevad Kuritse järves latikas (*Abramis brama*), särg (*Rutilus rutilus*), ahven (*Perca fluviatilis*), koha (*Sander lucioperca*), koger (*Carassius carassius*), roosärg (*Scardinius erythrophthalmus*), kiisk (*Acerina cernua*) ja haug (*Esox lucius*). Valge vesiroos on ühtlasi ka looduskaitsealuse alusel kaitstav III kaitsekategooria liik. Lisaks leiti Kuritse järvest ka väikest vesiroosi (*Nymphaea candida*), mis on samuti III kaitsekategooria liik.

Veepoliitika Raamdirektiivi järgi keskmise karedusega kihistunud järvede (3. tüüp) hulka kuuluva Kuritse järve ökoloogiline seisund hinnati 2012. a kesiseks. Kesine seisund on ilmselt tingitud varasemast põllumajanduse mõjust ning oodatav on olukorra stabiliseerumine. Samas tingis seisundi madala hinnangu peamiselt uurimistulemuste suurtaimede osa. Järve puhvervusvõime indeksi, mis näitab veekogu vastupanuvõimet eutrofeerivatele mõjudele, väärtus oli alla keskmine (17,1). Järve tervendamine ei ole vajalik (Ott, 2013).

Natura 2000 standardandmebaasi järgi on Kuritse järve looduslal (Kuritse järve hoiualal) elupaigatüüp vähe- kuni kesktoiteliste kalgiveeliste järved (3140) esinduslik (B), heas looduskaitsealises seisundis (B) ja väga kõrge üldise looduskaitsealase väärtusega (A). 2012. a uuringu (Ott, 2013) tulemuste põhjal määrati elupaigatüübiks looduslikult rohketoitelised järved (3150). Elupaiga esinduslikkus hinnati arvestatavaks (C), looduskaitsealase seisund heaks (B) ja üldine looduskaitsealase väärtus kõrgeks (B).

Kaitse-eesmärk

- **Pikaajaline kaitse-eesmärk:** elupaigatüübi säilimine Kuritse järve hoiualal 12,1 ha ulatuses esinduslikkusega C või kõrgem ning järve ökoloogiline seisundiklass (võrreldes 2012. aasta hinnanguga) ei ole halvenenud.

- **Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk:** elupaigatüübi säilimine Kuritse järve hoiualal 12,1 ha ulatuses esinduslikkusega C või kõrgem ning järve ökoloogiline seisundiklass (võrreldes 2012. aasta hinnanguga) ei ole halvenenud.

Mõjutegurid ja meetmed

- Toitainete koormus

Keskkonnaregistri andmetel Kuritse järve valgalaal heitvee väljalaskmed puuduvad. Järve ääres paikneb mitu majapidamist, kuid üldiselt on ümbruskonna inimasustus väga hõre. Keskkonnakaitseliste nõuete järgimisel olmereostus järve seisundit ei ohusta.

Veekogu seisundit võib ohustada ka hõljuvainete ja setete kandumine valgala maaparandussüsteemidest, eelkõige nende rajamisel, rekonstrueerimisel ja hooldamisel. Ida-Eesti vesikonna Võrtsjärve alamvesikonna maaparandushoiukava (2012) järgi on hajureostuse ja erosiooni ohjamiseks vajalikud maaparandussüsteemi keskkonnarajatised, mille ehitamise võimalused nähakse ette konkreetsete uurimis- ja projekteerimistööde käigus.

Kuritse järve hoiualal esineb võimalik põllumajandusest lähtuv reostuse oht. Kaitsekorralduskavas kajastatakse alapõhiseid ohutegureid ja meetmeid. Veekogude eutrofeerumine on laiem probleem, mis tuleb eelkõige lahendada veemajanduskavadega ja veekaitseliste meetmetega.

Toitainete koormus veekogus soodustab eutrofeerumist. Seejuures on tihti tegemist loodusliku protsessiga või seda soodustava laialdasema inimõjuga (näiteks välisõhu saastatusest tingitud toitainete lisandumine). Veekogu ökosüsteemis on eutrofeerumise kontekstis väga tähtis positiivne roll vähkidel (Eestis jõevähkidel), kes vähendavad ja mineraliseeruvad olulisel hulgal orgaaniliste materjali ning samal ajal eritavad vaid tühises koguses fosforit. Lisaks võivad vähid oluliselt takistada veetaimestiku vohamist. Jõevähi kadumisega veekogust kaasnevad suured muutused veeökosüsteemide iseregulatsioonis, mille tulemusena langeb veekogule omane liigirikkus ja bioproduktiooni kvaliteet (Hessen et al, 1993; Laanetu ja Hurt, 2007). Eeltoodust lähtuvalt on Natura 2000 võrgustiku veekogus jõevähi populatsiooni säilitamine ja ka taastamine tähtsal kohal. Jõevähi kaitse, varude taastamine ja kasutamine on käsitletud vastavas tegevuskavas (Laanetu ja Hurt, 2007) ning selle alusel koostatud maakondlikus tegevuskavas (Hurt, 2007). Riigi tellimusel koostatud jõevähi tegevuskavad ei ole kinnitatud ja on praeguseks aegunud, kuid nendest lähtuvalt on toimunud ja eeldatavalt jätkuvad jõevähi uuringuid, asustamine jm tegevused. Jõevähi asustamisel on aluseks ka Kalakavatusliku taastootmise programm (2006).

Meetmed: nõuetele vastav keskkonnakasutus (hoiuala valitsemine); järelevalve (viib läbi Keskkonnainspeksioon); info registreerimine elupaiga seisundi kohta; elupaiga inventuur kaitsekorraldusperioodi lõpus.

Veekogu hea seisundi säilitamiseks tuleb eelistada keskkonnasäästlikke (fosfaadivabad, looduslikust toorainest) koduhooldusvahendeid. Põllumajandusest tulevat

reostuskoormust on võimalik oluliselt vähendada mahetootmisega ning loomapidamises keskkonnasõbralikke pesuvahendeid kasutades.

- Negatiivse mõjuga arendustegevus kallastel

Olemasolevate supluspaikade korrastamine ning uute rajamine piiratud alal (nagu supluskoht lisa 5 fotol 1) on lubatav. Veekogu seisundit ei ohusta vaiadega järvepõhja kinnituva või pontoonidele toetuva väiksema purde (paadisilla) rajamine. Samuti võib lubada supluskohas kalda- ja veetaimestiku eemaldamist, kuid mitte ulatuslikku kaldaserva pinnase väljakaevamist.

Kaldavööndi puittaimestiku eemaldamisel tuleb lähtuda Järvede tervendamise käsiraamatu (Eesti Maaülikooli põllumajandus- ja keskkonnainstituudi limnoloogiakeskus, 2011) 11. osas toodust. Muuhulgas on öeldud, et kaldapuistute piiramine ja nende koosluste kujundamine tuleb eelkõige kõne alla varem avatud maastike keskel asuvate ja praeguseks võsastunud järvede kaldaalade piirkonnas. Sellest lähtuvalt võib kaldaala korrastamise ja vaate avamise eesmärgil lubada veekaitsevööndis mittemetsamaal raiuda põõsaid ja nooremaid puid. Põlispuud tuleb jätta kasvama. Metsaga kaetud kaldaalalt vette langenud puude eemaldamine on lubatud, kuid tegevus ei tohi kahjustada järve kaldaid. Erandina võib veekaitsevööndis lubada reaalses vettelangemise ohus oleva (kopra näritud, osaliselt murdunud vms) puu raiet.

Meetmed: kallaste looduslikku seisundit ohustavate tegevuste keelamine, järelevalve (teostab Keskkonnainspektsioon), info registreerimine elupaiga seisundi kohta; elupaiga inventuur kaitsekorraldusperioodi lõpus.

- Õigusrikkumised

Õigusrikkumised, nagu veekogu seisundit mõjutav keelatud või loata tegevus, ebaseaduslik kalapüük (elektriga püük) jms, on potentsiaalseks ohuteguriks.

Meetmed: järelevalve (viib läbi Keskkonnainspektsioon).

3. HOIUALA VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE JA KÜLASTUSKORRALDUS

Ainult veekogusid hõlmavate hoiualade külastamise all saab käsitleda veekogu avalikku kasutamist – peamiselt suplemist, kalapüüki, veel ja jääl liikumist ning veekogu kaldal (kallasrajal) liikumist. Kuritse järve kallastel avalikud külastust soodustavad rajatised puuduvad. Kuritse järve on ümbritsetud eramaadega, mistõttu järveni jõudmisel tuleb arvestada kinnistuomanike õigustega.

Järve idakaldal paikneb supluskoht (lisa 5 foto 1), kuhu viival jalgrajal on eravaldusest teavitav silt ja mitmeid tegevusi keelava sisuga piktogrammide (lisa 5 foto 2).

Kuritse järve on suure virgestuskoormuse taluvusega – kuni 40 000 külastust aastas (Ott, 2013). Sellelähedast külastuskoormust kaitsekorraldusperioodil ega ka edaspidi ette näha ei ole.

Kuritse järve hoiuala väärtuste tutvustamist ja külastuskorraldust kaitsekorralduskavaga ei planeerita. Hoiuala külastamisel tuleb lähtuda kehtivast seadusandlusest, sh maaomanike õigustest.

Hoiuala olemasolust teavitamiseks on paigaldatud idakalda supluskohta üks tähis (joonis 2; lisa 5 foto 1). See on keskmine tähis vastavalt keskkonnaministri 03.06.2004 määrusele nr 65. 2013. a. septembris tehtud ülevaatusel oli tähise seisukord hea. Hoiuala tähistamiseks sellest tähisest piisab.

Visioon ja eesmärk

Visioon: hoiuala on külastajatele avatud lähtuvalt veekogu avaliku kasutamise võimalustest, külastuskoormus ei kahjusta kaitseväärtusi.

Eesmärk: hoiuala on külastajatele avatud lähtuvalt veekogu avaliku kasutamise võimalustest, külastuskoormus ei kahjusta kaitseväärtusi.

Meetmed: tähise kontroll ja hooldus.

4. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE

4.1. TEGEVUSTE KIRJELDUS

4.1.1. KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE SEIRE

Kaitseväärtustele seatud eesmärkideni jõudmiseks on vajalik kaitsereežiimi toimimise kontroll, sealhulgas inimõjust tingitud häiringute registreerimine. Selleks tehakse tulemuslikkuse seiret, mis põhineb järve (hoiuala) ja selle kallaste visuaalsel vaatlusel. Tulemuslikkuse seiret, milleks eraldi finantseerimist ette ei nähta, viiakse läbi Keskkonnaameti tööülesannete täitmise raames. Tegevus kuulub I prioriteetsusklassi.

4.1.2. KURITSE JÄRVE HOIUALA JÄRVE-ELUPAIGATÜÜBI INVENTUUR

Hoiuala looduskaitse seisundi ja kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks on kaitsekorraldusperioodi lõpus vajalik teha järve-elupaigatüübi inventuur. Selle käigus hinnatakse järve ökoloogilist seisundit üldlimnoloogiliste ja EL-i Veepoliitika Raamdirektiivist lähtuvate kriteeriumite järgi. Saadud andmeid tuleb võrreldakse 2013. aasta vastavate näitajatega. Tegevus kuulub III prioriteetsusklassi, selle korraldajaks on Keskkonnaamet.

4.1.3. TÄHISE HOOLDAMINE

Tegevus on vajalik hoiuala paiknemisest teavitamiseks ja seeläbi kõigile väärtustele seatud eesmärkide täitmiseks. Kuritse järve hoiuala tähis paikneb idakaldal (joonis 2). Tähist varjava taimestiku (sh puittaimestiku) eemaldamist või tallamist, posti pinnasesse kinnitumise kindlustamist jm toimuvad jooksvalt vastavalt vajadusele. Tähise prognoosimatul kadumisel või kahjustamisel (vargus, vandaalitsemine) tuleb tähis taaspaigaldada. Tähiste põhjalik ülevaatus ja vajalikud hooldustööd tehakse kaitsekorraldusperioodi viimasel aastal. Tähise hooldustöödel tuleb arvestada maavaldaja õigustega. Tegevus kuulub II prioriteetsusklassi, selle korraldajaks on Riigimetsa Majandamise Keskus.

4.1.4. KAITSEKORRALDUSKAVA UUENDAMINE

Kaitsekorralduskava on koostatud 10-aastaseks (2016-2025) perioodiks, mis jaguneb kaheks osaks. Esimese osa lõppedes (2020) tehakse vahehindamine, millega antakse hoiuala seisundi ülevaade ning täpsustatakse vajalikud tegevused järgneva viieks aastaks. Järgmiseks kaitsekorraldusperioodiks (2026 – 2035) uuendatakse kava 2025. a. Uuendamise aluseks on

kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamine. Tegevus kuulub I prioriteetsusklassi, selle korraldajaks on Keskkonnaamet.

4.1.5. KAITSE-EESMÄRGI MUUTMINE

Vabariigi Valitsuse 15.12.2005 määruses nr 311 „Hoiualade kaitse alla võtmine Valga maakonnas“ ning Vabariigi Valitsuse 05.08.2004 korralduses nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri“ tuleb muuta Kuritse järve hoiuala kaitse-eesmärgiks olev elupaigatüüp – vähe- kuni kesktoiteliste kalgiveeliste järved (3140) asemele märkida looduslikult rohketoitelised järved (3150). Vastav muudatus tuleb sisse viia Natura 2000 standardandmebaasi (lisa 3) ja EELISesse. Aluseks on elupaiga inventuuri tulemused (Ott, 2013). Tegevus kuulub I prioriteetsusklassi, selle korraldajaks on Keskkonnaamet.

4.2. EELARVE

Eelarve tabelisse 1 on koondatud eelnevate analüüsidenä esitatud tööd, mis on täitmiseks selle kaitsekorralduskavaga ettenähtud perioodi jooksul.

Tabelis on tegevused jaotatud vastavalt tegevuse olulisusele järgmistesse prioriteetsusklassidesse:

- 1) esimene prioriteet – hädavajalik tegevus, milleta kaitse-eesmärkide täitmine planeeritavas ajavahemikus on võimatu; see on väärtuste säilimisele ja toimiva ohuteguri kõrvaldamisele suunatud tegevus; kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks vajalik tegevus;
- 2) teine prioriteet – vajalik tegevus, mis on suunatud väärtuste taastamisele, eksponeerimisele ja potentsiaalsete ohutegurite kõrvaldamisele;
- 3) kolmas prioriteet – soovituslik tegevus ehk tegevus, mis aitab kaudselt kaasa väärtuste säilimisele ja taastamisele ning ohutegurite kõrvaldamisele.

Tabel 1. Eelarve

Jrk nr	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prioriteet	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Kokku
Sadades eurodes															
Inventuurid, seired, uuringud															
4.1.1	Kaitsekorralduse tulemuslikkuse seire	Tulemusseire	KeA	I					X					X	
4.1.2	Kuritse järve hoiuala järvelupaigatüübi inventuur	Inventuur	KeA	III										7	7
Tähistamine															
4.1.3	Tähise hooldamine	Kaitsealuste objektide tähistamine	RMK	II										X	
Kavad, eeskirjad															
4.1.4	Kaitsekorralduskava uuendamine	Tegevuskava	KeA	I					X					5	5
4.1.5	Kaitse-eesmärgi muutmine	Kaitsekorra muutmine	KeA	I				X	X						
KOKKU					0	0	0	0	0	0	0	0	0	12	12

KeA – Keskkonnaamet; RMK – Riigimetsa Majandamise Keskus

5. KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE

Kaitsekorralduskava tulemuslikkuse hindamise aluseks on tulemuslikkuse seire, järve elupaigatüübi inventuur ning kaitsekorralduslike tööde käigus kogutud info.

Kaitsekorraldusperioodi edukuse aluseks on kaitsekorralduskavas planeeritud kaitsekorralduslike tegevuste elluviimine.

Tabel 2. Kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamine

Jrk	Väärtus	Indikaator	Kriteerium (lävend)	Tulemus	Selgitus
2.1	Elupaigatüüp looduslikult rohkeoitelised järved (3150)	Pindala, esinduslikkus ja looduskaitseiline väärtus ja ökoloogiline seisundiklass	Pindala – 12,1 ha, esinduslikkus – C, looduskaitseiline väärtus – B, ökoloogiline seisundiklass kesine	Pindala – 12,1 ha, esinduslikkus – vähemalt C, looduskaitseiline väärtus – vähemalt B, ökoloogiline seisundiklass vähemalt kesine või sellest kõrgem	

KASUTATUD ALLIKAD

Eesti Looduse Infosüsteem (EELIS) – andmed saadud Keskkonnaameti vahendusel (23.10.2013).

Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri. Vabariigi Valitsuse korraldus 05.08.2004 nr 615. <https://www.riigiteataja.ee/akt/328122010002> (külastatud 15.07.2013).

EÜ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitsest. <http://www.natura2000.envir.ee/files/doc/loodusdirektiiv.pdf> (külastatud 15.07.2013).

Hessen, D. O., Kristiansen, G., Skurdal, J. 1993. Nutrient release from crayfish, and his potential impact on primary production in lakes. *Freshwater Crayfish* 9: 311-317.

Hoiualade kaitse alla võtmine Valga maakonnas. Vabariigi Valitsuse määrus 15.12.2005 nr 311. <https://www.riigiteataja.ee/akt/970876> (külastatud 15.07.2013).

Hurt, M. 2007. Tegevuskava jõevähi (*Astacus astacus* L.) kaitseks, varude taastamiseks ja kasutamiseks Valgamaal. Eesti Maaülikooli Veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituut (käsikiri Keskkonnaametis).

Ida-Eesti vesikonna Võrtsjärve alamvesikonna maaparandushoiukava. Kinnitatud põllumajandusministri 07.02.2012 käskkirjaga nr 19. http://www.agri.ee/public/juurkataloog/MAAPARANDUS/Maaparandushoiukavad/VORTSJARVE_AV_MHK.pdf (külastatud 10.04.2013).

Ida-Eesti vesikonna veemajanduskava. Keskkonnaministeerium, 2010. <http://www.envir.ee/vmk> (külastatud 10.04.2013).

Järvede tervendamise käsiraamat. 2011. Eesti Maaülikooli põllumajandus- ja keskkonnainstituudi limnoloogiakeskus. <http://pk.emu.ee/struktuur/limnoloogiakeskus/teadustoo/publikatsioonid/jarvede-tervendamine-kogumik/> (külastatud 17.06.2013).

Kaitstava loodusobjekti tähistamise kord ja tähised. Keskkonnaministri määrus 03.06.2004 nr 65. <https://www.riigiteataja.ee/akt/13132978> (külastatud 15.07.2013).

Kalade veekogudesse asustamise kord. Vabariigi Valitsuse 12. märtsi 1996. a määrusega nr. 75. <https://www.riigiteataja.ee/akt/13136839> (külastatud 15.11.2013).

Kalakavatusliku taastootmise programm. 2006. Kinnitatud keskkonnaministri 2. mai 2006 käskkirjaga nr 524. <http://www.envir.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=402882/taastootmiseprogramm+2006+uuendus.pdf> (külastatud 15.11.2013).

Kalapüügieskiri. Vabariigi Valitsuse määrus 09.05.2003 nr 144. <https://www.riigiteataja.ee/akt/105072011021> (külastatud 15.07.2013).

Kalapüügiseadus. <https://www.riigiteataja.ee/akt/122122010034> (külastatud 15.07.2013).

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus. <https://www.riigiteataja.ee/akt/121122011015> (külastatud 15.07.2013).

Keskkonnaregister. <http://register.keskkonnainfo.ee> (külastatud 15.09.2013).

Laanetu, N., Hurt, M. 2007. Tegevuskava jõevähi (*Astacus astacus* L.) kaitseks, varude taastamiseks ja kasutamiseks Eestis Eesti Maaülikooli Veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituut (käsikiri Keskkonnaametis).

Looduskaitseseadus. <https://www.riigiteataja.ee/akt/110062011005> (külastatud 15.07.2013).

Maa-ameti WMS teenused. <http://inspire.maaamet.ee/teenused> (külastatud 01.10.2013).

Mäemets, A. 1977. Eesti NSV järved ja nende kaitse. Valgus, Tallinn.

Mäemets, H. 2010. Loodusdirektiivi järve-elupaigatüüpide inventeerimise juhised. http://www.keskkonnaamet.ee/hange/kkk-hankematerjalid/J%C3%A4rvede%20inv_materjalid/ (külastatud 01.10.2013).

Natura 2000 standardandmebaas. <http://natura2000.eea.europa.eu/#> (külastatud 12.09.2013).

Ott, I. (vastutav täitja) 2013. Kahekümne kuue Põlva-, Valga- ja Võrumaa järve kompleksuuringu teostamine ja kaitsekorralduslike soovitude andmine (Kaitsekorralduskava koostamise eeltöö, käsikiri Keskkonnaametis).

Paal, J. 2007. Loodusdirektiivi elupaigatüüpide käsiraamat. Auratrükk, Tallinn.

Veeseadus. <https://www.riigiteataja.ee/akt/121122011019> (külastatud 15.07.2013).

Veepoliitika Raamdirektiiv. <http://www.envir.ee/1226> (külastatud 10.08.2013).

Veesõidukite hoidmise ja kasutamise nõuded. <https://www.riigiteataja.ee/akt/105062012007> (külastatud 15.07.2013).

LISAD

LISA 1. VÄLJAVÕTE LOODUSKAITSESEADUSEST

§ 14. Üldised kitsendused

(1) Kaitsealal, hoiualal, püsielupaigas ja kaitstava looduse üksikobjekti kaitsevööndis ei või ilma kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekuta:

- 1) muuta katastriüksuse kõlvikute piire ega kõlviku sihtotstarvet;
- 2) koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoiminguid;
- 3) väljastada metsamajandamiskava;
- 4) [kehtetu - RT I 2007, 25, 131 - jõust. 01.04.2007]
- 5) kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut;
- 6) anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks;
- 7) anda projekteerimistingimusi;
- 8) anda ehitusluba;
- 9) rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ehitusluba või nõusolekut väikeehitise ehitamiseks.

[RT I 2007, 25, 131 - jõust. 01.04.2007]

10) jahiulukeid lisasööta.

[RT I, 18.04.2013, 1- jõust. 01.05.2013]

(2) Kaitstava loodusobjekti valitseja ei kooskõlasta käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tegevust ja muud tegevust, mis vajab kaitse-eeskirja kohaselt kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitstava loodusobjekti kaitse eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit.

(3) Kaitstava loodusobjekti valitseja võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tegevuste ja muude tegevuste, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajavad kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekut, kooskõlastamisel kirjalikult seada tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitstava loodusobjekti kaitse eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit.

(4) Kui käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tegevusi ei esitatud kaitstava loodusobjekti valitsejale kooskõlastamiseks või tegevustes ei arvestatud käesoleva paragrahvi lõike 3 alusel seatud tingimusi, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärasest ootust sellise tegevuse õiguspärasuse osas.

(5) Keskkonnaministeeriumil või Keskkonnaametil on keskkonnamõju hindamise järelevalvajana õigus määrata kaitstava loodusobjekti kaitseks keskkonnanõudeid, kui kavandatav tegevus võib kahjustada kaitstava loodusobjekti kaitse eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit.

[RT I 2009, 3, 15 - jõust. 01.02.2009]

5. peatükk HOIUALAD

§ 32. Hoiuala

(1) Hoiuala moodustatakse loodusliku loomastiku, taimestiku ja seenestiku soodsa seisundi tagamiseks, kui see ei ole tagatud muul käesoleva seadusega sätestatud viisil.

(2) Hoiualal on keelatud nende elupaikade ja kasvukohtade hävitamine ja kahjustamine, mille kaitseks hoiuala moodustati ning kaitstavate liikide oluline häirimine, samuti tegevus, mis seab ohtu elupaikade, kasvukohtade ja kaitstavate liikide soodsa seisundi.

(3) Hoiualal on metsaraie keelatud, kui see võib rikkuda kaitstava elupaiga struktuuri ja funktsioone ning ohustada elupaigale tüüpiliste liikide säilimist.

(4) Metsaseaduse kohase metsateatise menetlemisel tuleb arvestada hoiuala kehtestamise eesmärki. Hoiuala valitseja võib kohustada:

- 1) tegema kavandatavat metsaraiet kindlaks määratud ajal;
- 2) kasutama kavandatava raie korral kindlaks määratud tehnoloogiat.

(4¹) Kui kavandatav uuendusraie on kooskõlas käesoleva paragrahvi lõigetega 2 ja 3, on hoiualal lubatud lageraie langi suurus kuni kaks hektarit ja laius kuni 30 meetrit ning turberaie langi suurus kuni viis hektarit.

[RT I 2009, 53, 359 - jõust. 21.11.2009]

(5) Hoiualal kavandatava tegevuse mõju elupaikade ja liikide seisundile hinnatakse keskkonnamõju hindamise käigus või käesoleva seaduse §-s 33 sätestatud korras

§ 33. Hoiuala teatis

(1) Hoiuala piires asuva kinnisasja valdaja peab esitama hoiuala valitsejale teatise järgmiste tegevuste kavandamise korral:

- 1) tee rajamine;
- 2) loodusliku kivimi või pinnase teisaldamine;
- 3) veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine;

[RT I 2007, 25, 131 - jõust. 01.04.2007]

- 4) biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamine;
- 5) loodusliku ja poolloodusliku rohumaa ning poldri kultiveerimine ja väetamine;

[RT I 2007, 25, 131 - jõust. 01.04.2007]

- 6) puisniiduilmelisel alal asuvate puude raiumine;
- 7) maaparandussüsteemi rajamine ja rekonstrueerimine.

(2) Teatis peab sisaldama kavandatud tööde kirjeldust, mahtu ja aega ning nende tegemiskoha skeemi.

(3) Teatis tuleb esitada hoiuala valitsejale vähemalt üks kuu enne tööde alustamist:

- 1) kohaletoomisega,
- 2) tähtkirjaga posti teel või
- 3) digitaalallkirjaga varustatud e-kirjaga.

(4) Teatis loetakse esitatuks postitempli või ajatempli järgi postitamise päeval või päeval, kui hoiuala valitseja on selle registreerinud.

(5) Ühe kuu jooksul teatise esitamisest arvates hindab hoiuala valitseja kavandatud tegevuse vastavust käesoleva seaduse §-s 32 sätestatud nõuetele. Hoiuala valitseja:

- 1) kinnitab teatise ja tagastab selle esitajale, kui kavandatud tööd on lubatud,
- 2) teatab teatise esitajale tingimused, mida järgides võib kavandatud töid teha või
- 3) keelab tööd, mis ohustavad hoiuala kaitstavate liikide või elupaikade soodsa seisundi säilimist, mille tagamiseks hoiuala on moodustatud.

(6) Hoiuala teatise vormi ning teatise kinnitamise, läbivaatamise ja tagastamise korra kehtestab keskkonnaminister määrusega.

(7) Hoiualal ei kehti käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud teatise esitamise kohustus tulundusmaa sihtotstarbega kinnisasja elamu- ja õuema kõlvikutel tehtavate tööde kohta.

LISA 2. VÄÄRTUSTE KOONDTABEL

Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegurid	Meetmed	Oodatavad tulemused
Elupaigatüüp looduslikult rohketoitelised järved (3150)	Elupaigatüübi säilimine Kuritse järve hoiualal 12,1 ha ulatuses esinduslikkusega vähemalt B ja järve ökoloogilise seisundi säilitamine vähemalt 2013. aasta tasemel	Toitainete koormus	Nõuetele vastav keskkonnakasutus; järelevalve; elupaiga seisundi kohta info registreerimine; elupaiga inventuur kaitsekorraldusperioodi lõpus.	Elupaigatüübi säilimine Kuritse järve hoiualal 12,1 ha ulatuses esinduslikkusega vähemalt B ja järve ökoloogilise seisundi säilitamine vähemalt 2013. aasta tasemel
		Negatiivse mõjuga arendustegevus kallastel	Kallaste looduslikku seisundit ohustavate tegevuste keelamine; järelevalve; elupaiga seisundi kohta info registreerimine; elupaiga inventuur kaitsekorraldusperioodi lõpus.	
		Õigusrikkumised	Järelevalve	

LISA 3. ETTEPANENEK ELUPAIGAANDMESTIKU MUUTMISEKS NATURA 2000 STANDARDANDMEBAASIS

Loodusala kood	Loodusala nimi	Natura 2000 loodusalade standardandmebaasi andmestik					Uus andmestik					Põhjendused
		I lisa. Elupaigatüübid		Ala hinnang			I lisa. Elupaigatüübid		Ala hinnang			
		Kood	Katvus [ha]	A B C D	A B C		Katvus [ha]	Andmete kvaliteet	A B C D	A B C		
			Esinduslikkus	Looduskaitseline seisund	Üldhinnang			Esinduslikkus	Looduskaitseline seisund	Üldhinnang		
EE0080425	Kuritse järve	3140	12,06	B	B	A						
EE0080425	Kuritse järve	3150					12,1	hea	C	B	B	Aluseks seisundi hinnang (Ott, 2013)

LISA 4. VÄLJAVÕTE KAITSEKORRALDUSKAVA KOOSTAMISE EELTÖÖST (Ott, 2013)

2. TULEMUSED

2.11. Kuritse

2.11.1. Hüdrokeemia ja –füüsika

Vesi oli kollane (Lisa 5) ja küllaltki läbipaistev, 2,9 m. Kollase aine sisaldus oli väike, umbes 3,7 mg/l. Seetõttu oli väike ka COD_{Mn}, 8,3-9,3 mg O/l. Orgaaniliste ainete üldsisaldust tuleb hinnata keskmiseks, COD_{Cr} oli 30-32 mg O/l. Oksüdeeritavusprotsendi (28-29) järgi valdab orgaanilise aine koostises järvesisene, autohtoonne orgaaniline aine.

Vesi oli kihistunud. Epi- ja metalimnion olid hapnikurikkad (O₂ 101 %). Põhja lähedus (8 m) oli peaaegu hapnikuta (O₂ 0,03 mg/l, 1,1 %).

Vesi oli nõrgalt aluseline ülemistes veekihtides (pH 8-8,2), nõrgalt happeline põhja lähedal (pH 6,37).

Ka üld-P oli kihistunud. Üld-P oli epi- ja metalimnionis vastavalt 0,025 mg P/l ja 0,031 mg/l.

Väga suur oli üld-P hüpolimnionis, 0,7 mg P/l. Enamus sellest oli fosfaatne fosfor, 0,55 mg P/l.

Ka üld-N oli stratifitseerunud. Kui kontsentratsioon ülemistes veekihtides oli vahemikus 0,75-0,83 mg N/l, siis hapnikuvaeses hüpolimnionis oli üld-N erakordselt kõrge (3,6 mg N/l) ammoniumsoolade kõrge sisalduse tõttu (NH₄⁺ 2,4 mg N/l).

Mineraalainete kontsentratsioon oli keskmine kuni kõrge. HCO₃⁻ oli vahemikus 3,75-5,15 mg-ekv/l, suur põhja lähedal. Vee elektrijuhtivus oli keskmine, 294-312 µS/cm. Lahustunud aineid oli 231-324 mg/l. Cl-iooni leiti 5,7-7,1 mg/l ja SO₄²⁻ 3 mg/l.

Kuritse järv (VRD tüüp III) on sügav, keskmiselt kareda ja heleda veega. Veeseisund oli pH (7,52) järgi väga hea, SD (2,9 m) järgi hea, üld-N (1,73 mg/l) järgi halb ja üld-P (0,25 mg/l) järgi väga halb.

2.11.2. Bakterplankton

Baktereid oli Kuritse järves vähe (Tabel 2.11.2.1), nii heterotroofsete bakterite üldarv kui saprobakterite arvukus olid madal tasemel. Biokeemiline hapnikutarve oli iseloomulik rohketoitelistele järvedele. Toiteainete kontsentratsioonid oleks võimaldanud Kuritse järves ka suuremat bakterite arvukust. Arvatavasti oli ärasõõmissurve algloomade ja metazooplanktoni poolt bakteritele suur ning juurde produtseeritud rakud söödi suures ulatuses ära.

Kuritse järve seisund oli bakterite andmete alusel väga hea, biokeemilise hapnikutarbe järgi hea.

Tabel 2.11.2.1. Kuritse järve heterotroofsete bakterite üldarv (BÜA), saprobakterite arvukus (SAPRO) ja biokeemiline hapnikutarve (BHT₇).

Järv	Kuupäev	Kiht	BÜA, 10 ⁶ rakku/ml	SAPRO rakku/ml	BHT ₇ mg O ₂ /l
Kuritse	13.06.2012	pind	2,1	98	3,1
		hüppekiht	1,9	205	
		põhi	2,0	268	

2.11.3. Fütoplankton

Fütoplanktoni liikide arv loendusproovis oli pinnal ja hüppekihis keskmine, põhjas madal. Biomass oli pinnal madal, hüppekihis ja põhjas keskmine. Chla hulk oli pinnal madal, hüppekihis keskmine ja põhjas kõrge (Lisa 6). Arvutatud näitajatest oli fütoplanktoni koondindeks (FKI) pinnal ja hüppekihis madal, oligotroofselt tasemel, põhjas keskmine, mesotroofselt tasemel. Liikidest domineerisid pinnal ränivetikad *Asterionella formosa* ja *Stephanodiscus* sp.; hüppekihis lisandus neile sinivetikas *Anabaena lemmermanni* ja neelvetikas *Rhodomonas* sp.; põhjas sinivetikad *Limnothrix lauterbornii*, *Limnothrix pseudospirulina*, *Planktothrix clathrata* ja *Anabaena* sp.

Fütoplanktoni näitajate osas järve varem uuritud ei ole. Planktoni näitajate poolest eutroofne järv. Piisava valguse olemasolu põhjakihis võimaldab seal elada ka sinivetikatel, mida pindmistes kihtides sageli ei kohta.

EL veepoliitika raamdirektiivi (2002) nõuetest lähtuvalt oli järve seisund fütoplanktoni keskmistatud (kihtide keskmine) näitajate osas järgmine: Chla- väga hea; fütoplanktoni kooslus (FPK)- väga hea; fütoplanktoni koondindeks (FKI)- väga hea; ühetaolisuse indeks (J)- hea. Kuritse järve üldseisund fütoplanktoni näitajate alusel oli väga hea.

2.11.4. Zooplankton

Kuritse järve veeproovist määrati 19 zooplanktoni taksonit, s.h. 7 liiki koorikloomi.

Zooplanktoni arvukus oli järves kõrge, biomass keskmine (vastavalt $2022 \cdot 10^3$ is./m³ ja 2,5 g/m³).

Arvukuselt domineerisid keriloomad (84% kogu zooplanktoni arvukusest). Keriloomade hulgas esinesid arvukamalt liigid *Keratella cochlearis* ja *Keratella quadrata* (786 is/l ja 297 is/l, vastavalt 46% ja 18% rühma arvukusest). Küllalt suure arvukusega esines järve halvale seisundile viitavat liiki *Pompholyx sulcata* (81 is/l).

Aerjalgsete fauna (11% zooplanktoni arvukusest) oli esindatud Eesti väikejärvedes sagedasti esinevate liikidega - *Mesocyclops leuckarti*, *M. oithonoides* ning *Eudiaptomus graciloides*.

Aerjalgsete arvukuses oli suurim osa vähikvastsetel *nauplii* (53% rühma arvukusest).

Vesikirbuliste faunas määrati neli liiki: *Diaphanosoma brachyurum*, *Daphnia cucullata*, *Ceriodaphnia pulchella* ja *Bosmina longirostris*. Arvukaimalt esines keskkonnatingimuste suhtes vähenõudlikku väiksemõõtmelist liiki *Bosmina longirostris* (42 is/l; 39% rühma arvukusest).

Suurim osa zooplanktoni biomassis oli aerjalgsetel (59%). Aerjalgsete hulgas andis suurima biomassi liik *Eudiaptomus graciloides* (1,1 g/m³; 73% rühma biomassist).

Keriloomadest (24% kogu zooplanktoni biomassist) oli suurima biomassiga suuremõõtmeline liik *Asplanchna priodonta* (0,3 g/m³; 44% rühma biomassist).

Vesikirbuliste hulgas oli suurima biomassiga liik *Daphnia cucullata* (0,2 g/m³; 44% rühma biomassist).

Keriloomade hulgas monodomineerivat liiki ei esinenud, liigiline koosseis oli mitmekesine.

Ka koorikloomade fauna oli küllalt mitmekesine, kuigi esinesid keskkonnatingimuste suhtes tolerantsed liigid. Liigi *Pompholyx sulcata* suhteliselt kõrge arvukusega esinemine võib viidata saasteallika olemasolule.

Zooplanktoni liikide ja koosluste olukord järves oli hea.

2.11.5. Suurtaimed

Keskmise karedusega sügav järv, mis vastab EL Loodusdirektiivi elupaigatüübile 3150 (looduslikult rohketoitelised järved). Kuritse järve veetaimestikku on varem põgusalt uuritud

1961. aastal. Järves registreeriti 2012. aastal 44 liiki veetaimi – 28 kaldaveetaime, 5 ujulehtedega, 4 uju- ja 7 veesisest taime (lisa 1). Varasemal aastal registreeriti 26 liiki. Kaldaveetaimestikus domineeris 4 pallise ohtrusega harilik pilliroog, ohtruselt järgnesid laialehine hundinui, tarnad, harilik soosõnajalg, järvkaisel, konnaosi, mürkputk, ja harilik kalmus. Kaldaveetaimede vööndi laius ulatus talude ning põllumaade vahetusläheduses kuni 30 m-ni, metsaga piirnevatel kallastel oli vööndi laius väiksem. Ujulehtedega taimestik esines võrdsel ohtrusel ning enam-vähem pideva vööndina nii kollast vesikuppu kui väikest vesiroosi (LK III kategooria). Selle vööndi maksimaalseks levikusügavuseks mõõdeti 3 m. Ujutaimedest esines 4 liiki, ohtramalt levisid konnakilbukas, väike lemmel ja vesilääts. Ujutaimi leidus eriti ohtralt piirkonnas, kus vahetult järve kallastel paiknesid majapidamised. Veesisese taimestiku dominantliigiks oli räni-kardhein, mis moodustas pideva ning suhteliselt massilise vööndi. Räni-kardhein levis maksimaalselt 4,5 m sügavusele avavette. Ohtruselt järgnesid talle vesiherned, mis levisid valdavalt vahetult kaldaveetaimede vööndi servas või seas. Lisaks leiti kamm-, läik-, ogateravat ja lapikut penikeelt ning veesamblaid. Veesamblaid esines järve ida-, lõuna- ja lääneosas, kus nad levisid maksimaalselt 6,0 m sügavusele avavette, leiti ka elutuid varsi. Niitjaid vetikaid esines 3 palli väärtuses, mis on halb näitaja. Võrreldes varasema uurimisaastaga kattusid nii kaldavee- kui ujulehtedega taimestiku sagedamini esinevad liigid, ehkki veesisese taimestiku dominantide osas on olulisi muutusi. Nimelt esines varemalt kõige enam läik-penikeelt ja vesikatku, ohtruselt järgnesid neile vesihernes ja kardhein, kuid nagu eelpool juba öeldud, domineerib praegu veesiseses taimestikis räni-kardhein ohtrusega 5 palli. Üldjoontes oli nii ujutaimestik kui ka veesisene taimestik iseloomulik äärmiselt eutrofeerunud järvele. Hinnates järve ökoloogilist seisundit III tüüpi järvedele iseloomulike veetaimestiku näitajate alusel (VRD-I põhinev hindamissüsteem) oli järve seisund 2012. aastal kesine (tabel 2.11.5.1.), ehkki veesammalde esinemine ning nende maksimaalne levikusügavus (6,0 m) on väga hea näitaja. Kuna varasema uurimisaasta kohta põhjalikud andmed puuduvad, siis on raske järve seisundit sel perioodil hinnata, ehkki taimestiku koosseisu põhjal võiks hinnata järve ökoloogilise seisundi 1961. aastal heaks. Vastavalt EL Loodusdirektiivi hindamissüsteemile oli Kuritse järv 2012. aastal kõrge looduskaitse väärtusega (tabel 2.11.5.2.).

Tabel 2.11.5.1. Kuritse järve seisundi hinnang suurtaimede alusel.

Näitaja/aasta	1961	2012
Veesisese taimestiku maksimaalne levikusügavus (m)	?	6,0:I
Tähtsamad taksonid ohtruse järjekorras	Pot=Elo,Cer=Utr: II	Cer,Nu=Nym= Utr: III-IV
Kaelus-penikeele või läik-penikeele ohtrus	3:I	2:III
Mändvetiktaimede või sammalde liikide ohtrus	?	2:III
Kardheina või ujutaimede ohtrus	2:II	5:IV
Suurte niitrohevetikate rohkus	?	3:IV
Koondhinnang	II:hea	III:kesine

Tabel 2.11.5.2. Kuritse järve seisundi hinnang EL Loodusdirektiivi hindamissüsteemi alusel.

Näitaja	2012
Esinduslikkus (A,B,C,D)	C
Struktuuri säilimine (I, II, III, IV)	II
Funktsioneerimine (I, II, III, IV)	II
Taastamise võimalused (I, II, III, IV)	-
Üldine looduskaitse väärtus (A,B,C,D)	B

2.11.6. Suurselgrootud

Järve hinnati kui keskmiselt karedaveelist. Proov võeti idakaldalt, uurimiskohas oli põhi liivane. Domineerisid surusääskede vastsed (Tabel 2.1.6.1). Üks indeks oli väga heal, kaks heal, kaks kesisel tasemel. Kokkuvõttes kesine (napilt halvem kui hea seisund (Tabel 2.1.6.2)). Varem pole järve suurselgrootuid uuritud.

Tabel 2.1.6.1. Suurselgrootute dominandid ja haruldased liigid (Kuritse järve osa)

Nr.	Järv	Arvukaim takson	%	Haruldasi liike
11	Kuritse	<i>Chironomidae</i>	71	

Tabel 2.1.6.2. Seisund suurselgrootute järgi (Pinnaveekogumite..., 2009 järgi). Põhi: 0 - taimed + muda, 1 - liiv, 2 - kruus või kivid. Väga hea seisund - sinine, hea seisund - roheline, kesine seisund - kollane, halb seisund - punane. N - arvukus (isendit/m²), T - üldine taksonirikkus, H' - Shannoni taksonierisus, ASPT - taksoni keskmine tundlikkus, EPT - *Ephemeroptera*, *Plecoptera* ja *Trichoptera* taksonite rikkus, A - happelisuusindeks. Koondseisund - hinnang 5 või 4 indeksi alusel, REF - koondseisundi etalon. EQR - *Environmental Quality Ratio* (seisundi väärtus jagatud etaloniga). EQR (2011): väga hea ja hea seisundi piir korrigeeritud vastavalt Euroopa Kesk - Balti interkalibreerimisrühma soovitudele (Kuritse järve osa)

Nr.	Järv	T	H'	ASPT	EPT	A	Koondseisund	EQR	EQR (2011)
11	Kuritse	23	1,96	5	6	5	17	0,68	0,68

3. JÄRVEDE FUNKTSIONEERIMISE ERIPÄRAD, SEISUNDI KOKKUVÕTE

Kuritse.

Ökoloogiline seisund on kesine (Tabel 3.1.), Pu väärtus alla keskmise (17,1; Tabel 3.2.). Kuritse järve kesine seisund on tingitud ilmselt varasemast põllumajanduse mõjust. Veevahetus on nõrk, mis soodustab ainete talletumist järve. Peamiselt suurtaimede olukorra tõttu langes kvaliteet kesisesse klassi. Arvatavasti enam ei ole valgala reostust ja olukord peaks stabiliseeruma. Kuna järv on kihistunud ja sügav, siis taimede eemaldamine korrastamise käigus võib kõne alla tulla mõne supluskooha rajamiseks piiratud alal. Taimede eemaldamine ökoloogilise seisundi parandamiseks ei ole otstarbekas rääkimata tervendamistöödest. Virgestuskoormus võib olla kuni 40000 külastust aastas.

Tabel 3.1. Uuritud järvede ökoloogilise seisundi koondhinnangud (Kuritse järve osa).

Järv	VRD tüüp	Hinnang
Kuritse	III	Kesine

Tabel 3.2. Puhvedusvõime indeks (Pu) uuritud järvedes (Kuritse järve osa).

Järv	Pu
Kuritse	17,1

LISA 1

Veetaimestiku koosseis ja liikide ohtrused (1-5) erinevatel uurimisaastatel (x - määramata ohtrus; aastaarv* - osaline vaatlus)

XI. Kuritse järv

Liik/uurimisaasta	1961	2012
Kaldaveetaimestiku levikusügavus (m)		2,2
Ujulehtedega taimeistiku levikusügavus (m)		3,0
Veesisese taimeistiku levikusügavus (m)		6,0
Kaldaveetaimed		
<i>Acorus calamus</i> L. - harilik kalmus		1
<i>Calla palustris</i> L. - soovõhk		1
<i>Cardamine</i> spp. - jürililled		x
<i>Carex diandra</i> Schrank - ümartarn		1
<i>C. elata</i> Bell. ex All. - luhttarn		2
<i>C. pseudocyperus</i> L. - kraavtarn		1
<i>C. rostrata</i> Stokes - pudeltarn		2
<i>Carex</i> spp. - tarnad		2
<i>Cicuta virosa</i> L. - mürkputk		2
<i>Comarum palustre</i> L. - soopihl		x
<i>Eleocharis mamillata</i> (H.Lindb.) H.Lindb. ex Dörfl. - muda-alss		1
<i>Epilobium hirsutum</i> L. - karvane pajulill		x
<i>Equisetum fluviatile</i> L. em Ehrh. - konnaosi	x	2
<i>Filipendula ulmaria</i> (L.) Maxim. - harilik angervaks		x
<i>Galium palustre</i> L. subsp. <i>palustre</i> - soomadar		x
<i>Glyceria lithuanica</i> (Gorski) Gorski - kahar parthein		x
<i>Lycopus europaeus</i> L. - harilik parkhein		x
<i>Lysimachia thyrsiflora</i> L. - ussilill		x
<i>Menyanthes trifoliata</i> L. - ubaleht		1
<i>Phragmites australis</i> (Cavan.) Trin ex Steud. - harilik pilliroog	x	4
<i>Ranunculus lingua</i> L. - suur tulikas		1
<i>Sagittaria sagittifolia</i> L. - jõgi-kõõlusleht		1
<i>Schoenoplectus lacustris</i> (L.) Palla - järvkaisel	x	2
<i>Scirpus sylvaticus</i> L. - metskõrkjas		x
<i>Scutellaria galericulata</i> L. - harilik tihashein		x
<i>Solanum dulcamara</i> L. - harilik maavits		x

<i>Stellaria palustris</i> Retz. - soo-tähthein		x
<i>Thelypteris palustris</i> Schott - harilik soosõnajalg		2
<i>Typha latifolia</i> L. - laialehine hundinui		2
Ujulehtedega ja ujutaimed		
<i>Nuphar lutea</i> (L.) Smith - kollane vesikupp	x	3
<i>Nymphaea alba</i> L. - valge vesiroos	x	1
<i>N. candida</i> C. Presl. - väike vesiroos		3
<i>Potamogeton natans</i> L. - ujuv penikeel		1
<i>Sparganium emersum</i> Rehmman - liht-jõgitakjas		1
<i>Hydrocharis morsus-ranae</i> L. - konnakilbukas		2
<i>Lemna minor</i> L. - väike lemmel		2
<i>L. trisulca</i> L. - ristlemmel		x
<i>Spirodela polyrhiza</i> Schleid. - vesilääts		2
Veesisesed taimed		
<i>Ceratophyllum demersum</i> L. - räni-kardhein	x	5
<i>Elodea canadensis</i> Michx. - kanada vesikatk	x	
<i>Potamogeton compressus</i> L. - lapik penikeel		1
<i>P. friesii</i> Rupr. - ogaterav penikeel		2
<i>P. lucens</i> L. - läik-penikeel	x	2
<i>P. pectinatus</i> L. - kamm-penikeel		2
<i>Utricularia</i> sp. - vesihernes	x	3
Määramata sammal		2
Niitjad vetikad		3

LISA 2 (Kuritse järve osa).

a) Veetaimede ökoloogilisi rühmi iseloomustavad näitajad uuritud järvedes (KVT – kaldaveetaimed, UT – ujutaimed, ULT – ujulehtedega taimed, VST – veesisesed taimed).

Järv/parameetrid	Taimeliikide arv					Maksimaalne levikusügavus (m)		
	KVT	UT	ULT	VST	ÜLDARV	KVT	ULT	VST
Tüüp III								
Kuritse järv	28	4	5	7	44	2,2	3,0	6,0

b) Veetaimestiku dominantliigid, nende ohtrus ning taimestikul põhinev seisundi hinnang uuritud järvedes (VRD – järvede seisundi hinnang vastavalt Veepoliitika Raamdirektiivi nõuetele, Natura – järvede seisundi hinnang vastavalt Natura elupaigatüüpidele).

Järv/parameetrid	Dominantliigid ja ohtrused			Seisund (VRD/Natura)
	Kaldaveetaimed	Uju- ja ujulehtedega taimed	Veesisesed taimed	
Tüüp III				
Kuritse järv	<i>P. australis</i> (4)	<i>N. lutea</i> = <i>N. candida</i> (3)	<i>C. demersum</i> (5)	Kesine/kõrge

LISA 5. FOTOD

1. Kuritse järve idakaldal paiknev supluskoht ja hoiuala tähis (02.09.2013).

2. Kuritse järve idakalda supluskohta viib jalgrada. Jalgraja alguses on eravaldusest teavitav ja keelava sisuga piktogrammidega silt (02.09.2013).

LISA 6. AVALIKUSTAMISE MATERJALID

Valgamaa järvede hoiualade kaitsekorralduskavade avalikkusele suunatud kaasamiskoosolek

Memo

Koosolek toimus Keskkonnaameti Otepää kontoris 27.11.2013 kl 13.00-15.00.

Koosolekul osalemise kutse saadeti e-postiga 13.11.2013 Keskkonnaametile, Ahja Vallavalitsusele, Vastse-Kuuste Vallavalitsusele, Kanepi Vallavalitsusele, Lasva Vallavalitsusele, Röpina Vallavalitsusele, Puka Vallavalitsusele, Võru Vallavalitsusele, Mooste Vallavalitsusele, Põlva Vallavalitsusele, Võru Linnavalitsusele, Urvaste Vallavalitsusele, Taheva Vallavalitsusele, Tõlliste vallavalitsusele, Hummuli Vallavalitsusele, Otepää Vallavalitsusele, Keskkonnainspeksioonile, Põllumajandusametile ja RMK-le. Koosoleku toimumise teade oli avalikkusele kättesaadav Keskkonnaameti veebilehel (<http://www.keskkonnaamet.ee/uudised-ja-artiklid>) alates 12.11.2013. Koosoleku teade ilmus ajalehes „Valgamaalane“.

Koosolekust võtsid osa: Valter Luuse, Peeter Pettai, Leo Paal, Rein Vikard (kohaliku huviga kodanikud), Priit Voolaid (RMK), Risto Sepp (RMK), Ats Tarto (Keskkonnainspeksioon), Tiina Troškin (Keskkonnaamet), Margo Hurt (OÜ Looduslik valik, kaitsekorralduskavade koostaja).

M. Hurt andis ülevaate hoiualade moodustamise alustest, hoiualade kaitsekorrast ning kaitsekorralduskavade koostamise vajadusest, eesmärgist ja põhimõtetest. M. Hurt tutvustas hoiualasid, nende kaitseväärtusi, ohutegureid ning vajalikke meetmeid. Jooksvalt esitati küsimusi ning tekkisid arutelud konkreetseid hoiualasid rohkem ja vähem puudutatutel teemadel.

Risto Sepp teatas, et tal ei avanenud kaitsekorralduskavad Keskkonnaameti kodulehelt. T. Troškin ja M. Hurt kinnitasid, et nad kontrollisid vastavate pdf-failide avanemist peale avaldamist ning probleeme ei esinenud.

Tunti huvi, kas limnoloogiakeskuse tehtud järvede seisundi eeluuringuga tuli välja mõni oluline probleem või õiguserikkumine. M. Hurt selgitas, et uuringu tulemuseks olnud koondhinnangud olid järvede lõikes erinevad, sh osadel järvedel hinnang kesine, kuid konkreetset õiguserikkumist põhjusena ei ole nähtud. M. Hurt leidis välitöödel mõned kahtlased ettevõtmised järvede ääres nagu Lambahanna järve kaldaala kaevetööd ja Lubjaahu järve ääres värsked rajatised ning andis neist ka kohe Keskkonnaametile teada. Nende juhtumitega tegeleb praegu Keskkonnainspeksioon. Keskkonnainspeksiooni andmetel oli Lambahanna järve hoiuala tähis, mis pidi paiknema järve väljakaevatud ala piirkonnas, sealse hoone seina ääres.

Esitati küsimus, kas hoiuala järvede (näiteks Vidrike järv) kasutamine autode jäärajana on sobiv. M. Hurt selgitas, et autodega järve jääl sõitmisega kaasneb reostuse oht, eriti, kui järve jääl on

vesi, mis peseb auto põhja alt võimaliku õli järve. Reostuse järve sattumist tuleb vältida kõigis järvedes. Jäärja tegemiseks hoiuala järvedele otseseid piiranguid ei ole.

Esitati küsimus, mis vahe on hoiuala järvel ja mitte hoiuala järvel piirangute osas? Peamine erinevus on selles, et erilist tähelepanu pööratakse hoiuala kui Natura 2000 võrgustiku ala eeldatavalt mõjutavatele tegevustele ning keskkonnamõju hindamise või keskkonnamõju strateegilise hindamise vajadusele. Hoiuala järved on rohkem kaitstud arendustegevuse eest. Looduskaitsealadest ja veeseadusest tulenevad üldised piirangud ehitamise jm kohta kehtivad kõigil järvedel.

Järve seisundit võivad mõjutada pinnasetööd kaldaaladel, millega kaasnevalt toimub toitainete vette uhtumine, järskude kallastega järvedel. Hoiuala järvedel on lubatav olemasolevate supluskohtade korrastamine. Purde ehitamine järve seisundit ei ohusta. Samas on järveäärsete alade hooldamisel vaid esteetiline efekt, järve seisundi paranemisele see kaasa ei aita.

Esitati küsimus kalade asustamise kohta. M. Hurt selgitas, et kalade ja vähkide asustamiseks on nõutav Keskkonnaameti luba. Vastav täiendus lisatakse ka kaitsekorralduskavadesse kaitsekorra peatükki.

Pikemalt arutleti jõevähi, kui ökosüsteemis tähtsa liigi, kaitse ja asutamise teemadel. M. Hurt selgitas muuhulgas, et vähi elupaigaks olevate järvede hoiualade kaitsekorralduskavasid täiendatakse vähi tähtsust ja jõevähi asustamise korraldust jm selgitava lõiguga. See lõik lisatakse mõjuteguri „toitainete koormus“ alla. Kaitsekorralduskavas vähi asustamist tegevusena ei ole, kuid kaitsekorralduskavale viidates on hea asustamiseks finantseerimist taotleda.

Lisaks olid mitmed autelud üldiselt järvede teemal ning tõstatati küsimusi Pühajärve, Neitsijärve ja teiste Otepää looduspargi veekogude kohta. Osalejatele anti teada, et neid probleeme käsitletakse 02.12.2013 toimival Otepää looduspargi kaitsekorralduskava koosolekul.

Memo koostas:

Margo Hurt